

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Johannis Mulmanni, SS. Theol. dum viveret, Licent.
ejusdemq[ue] Prof. Publ. ord. ad D. Nicolai Archi-Diac. &
Alumnorum Electoralium Ephori, in Academia & Ecclesia
Lipsiensi, Commentarius In Librum ...**

Mülmann, Johann

Dresdæ, MDCCI

VD18 10367071

Caput XXII.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18377

CAPUT XXII.

Constitutâ jam in pace universâ terrâ, remittuntur 2½. tribus in terram Orientalem, quæ ab initio fratres suos adversus gentes armis adjuvandi causâ unâ prodierant, ut audivimus supra cap. 1. Ad devitandam autem & cavendam omnem apud posteros religionis alienæ suspicionem, ædificant in Israeliticæ religionis memoriam, altare prodigiosæ molis. Unde tribus Occidentales Apostasiæ suspicionem animo concipientes bello eas delere cupiunt: Sed de intentatione earum certiores factæ à vindicta sibi temperant consiliis mutatis.

Partes capitis due sunt. 1. est ἀναποιπή i. e. remissio tribuum auxiliarium in terram suam usque ad v. 10.
2. est συμβεβλην consilium seu institutum arma illis intentandi usque ad finem capitis,

De 1. Parte.

Consideranda hic iterum veniunt duo, 1. forma dimissionis.

2. *Reditus ipse* in patriam v. 9.

Dimittit Josua 2½. tribus 1. cum rerum præclarè gestarum commendatione, cujusmodi est

1. *obedientia* cum sibi, tùm Mosis declarata v. 2.

2. *fidelitas*, quod non reliquerint unquam fratres

v. 3.

3. *pietas*, quod ad imperium Domini se morigeros præstiterint, v. eod. Inferit autem Josue causam dimissionis *ωσωνα* *capitulum* quæ est, quia propter pacem

F ff 3

fra.

fratribus datam imposterum non est opus bellis ac præliis.

II. Remittit eas Josue domum, *cum salutaris commo-
nefactione*, ut secundum divinæ legis præscriptum
perpetuò vivant. Illustrat hîc Josue veram obedien-
tiam 1. *â subjectis*, partim enim præstatur illa interius
attentè in omni corde & in omni anima: partim exte-
rius opere i. e. recta locomotivæ gubernatione. 2. U-
titur *distributione* principalium officiorum, quæ sunt
1. diligere Dominum, quod est affectus. 2. ambulare
in ejus viis, hoc est operis. 3. adhærere DEO, quod est
constantia & perseverantia. v. 5.

III. Remittit eas *cum amplissima benedictione* v. 6.
precando scilicet abeuntibus *προσωπια*: sanctorum
Angelorum, pacem, omnemq; in terra sua prosperi-
tatem. Subjungitur autem *καὶ ἐπιμβολή* divisio ter-
ræ Canaan in Orientalem & Occidentalem v. 7.

IV. Remittit eas *cum liberalissima donatione*, jubens
illas omnium rerum ad victum & amictum necessari-
arum viatico probè instructas redire: Additur ratio
â fine, ut etiam cum fratribus, qui belli tempore domi-
manserant, prædæ partem participant v. 8. Jam se-
cundo loco reditus ipse describitur v. 9. & significan-
tur I, quot tribus domum reversæ fuerint.

II. terminus *â quo*, hîc est Siloh in Canaan.

III. terminus *ad quem* est terra Galaath,

De II. Parte.

Secunda pars tria sub se complectitur. 1. *Ἐχυσθαι*
i. e. celerem & precipitem belligerandi voluntatem. 2.
Causæ *ἐξέτασις* seu inquisitionem rei; 3. *ὑπερβασθαι* i. e.
consilii mutationem,

Cau.

Causa suscepti de bello fratribus movendo consilii est ædificatio ingentis altaris, per certos nuncios delata v. 10. Ad investigandam autem extructi operis causam viros honoratissimos mittunt. Incidit hic duplex oratio *in genere Judiciali*, una est κατηγορικὴ seu ἐπιλαστικὴ i. e. contans accusatione & objurgatione: altera est ἀπολογητικὴ i. e. *defensoria*, in qua orientales tribus se defendunt.

In *Exordio* captant legati benevolentiam à suo officio, prætendentes mandatum & jussum totius populi v. 16. *Hæc mandat omnis populus Domini.*

Propositio est duplex: una habet objurgationem ob altaris extruccionem, & à vero cultu defectionem: altera continet pœnæ denunciationem, v. 18.

Prior propositio confirmatur *ab exemplo* abominandæ idololatriæ, cum Israëlitæ initiati sunt Moabitico idolo Baal Begor, quæ macula populo multos hucusque annos adhæsit v. 17. & punivit DEUS idoli istius cultores, ita ut omnes contereret numero 24000. Vide Num. XXV. Deut. III.

Alter a propositio amplificatur bifariam, 1. περὶ ἀκαθάρτου: Si Orientales defectionis causam in locum transferentes dicant: Quin terra possessionis nostræ est immunda, v. 19. respondent Occidentales: Esse potius è terra emigrandum, quàm idololatria DEUM offendendum v. eod. 2. ἀπολογία à minore ad majus: Achan unico sacrilegio non tantum totam suam domum perdidit, sed etiam iram DEI super universum populum induxit, ut audivimus supra c. p. VII, 1. Ergo multo gravior erit culpa eorum, qui in unam idololatriam omnes conspirant. Orationem verò ἀπο-

λο-

λογηλικήν quod attinet, afferuntur defensionis argumenta tria.

I. Sumitur *â testimonio DEI*, ad cujus iudicium & vindictam per gravissimam obtestationem Orientales Israelitæ provocant & appellant v. 22.

II. Sumitur *â causa impulsiva*: Impulsi sunt ad hanc structuram metu futuri mali. Verebantur enim, ne occasione â Jordane limitaneo interstitio utriusq; terræ captata, posteri ad Occidentem fratres ad Orientem olim â populi DEI cultusq; veri communione, arcerent ac prohiberent.

III. petitur *â fine*: Altare hoc non est extructum ad sacrificandum, sed ut esset signum *μνημιονευλικόν* unius Ecclesiæ, populi & religionis v. 27. *Amplificatur Confirmatio*

1. Expolitione veri cultus DEI in offerendis sacrificiis positi v. 27.

2. *ἰσχυρώσῃ*, quæ *ἀποστασις* vitium objicientibus tanquam oculari testimonio resistendum sit, v. 28.

3. *ἀποδιώξῃ* novorum cultuum cum institutione DEI pugnantium. Ad *ὑπερβελίαν* s. consilii mutationem pertinent

I. *facta legatorum*, ut est

1. in suspectarum tribuum *ἀπολογία* consensio. v. 30.

2. ab objecto crimine absolutio v. 31.

3. Totius negotii ad reliquum populum delatio v. 32.

II. *Facta populi occidentalis* sunt

1. Nuncii relati approbatio. v. 33.

2. Gratiarum actio. v. 33.

3. Armorum depositio, v. eod. Verba textus: Nequaquam ultra dixerunt &c. III. *Facta*

spicandi. Ergo altare non fuit positum ad orientem.

v. 12. *Convenerunt omnes in Siloh*) Iste locus propter tabernaculum Domini, ubi oracula reddebantur Exod. XXVIII, convenientissimus erat ad instituendas de rebus arduis deliberationes, quæ sine divini auxilii invocatione non solent esse secundæ. Exempla extant plura supra cap. XVIII. & infra libro Jud. XX, 18. & XXI, 2.

v. 16. *Ædificantes altare sacrilegum*) Hebr. Altare, ut rebelletis hodie Domino. Nam DEUS severè jusserat in loco sanctuarii sacrificia tantum administrare Lev. XVII, 4. Num. XXVIII, 29. Deut. XII, 5. & XVI, 2. reliqua verò ceremonialia, ut circumcisio, celebratio Sabbati, & ab impuri tactu purificationes, quæ ad certum locum non obstringebantur, poterant ubiq; observari.

v. 19. *Quod est ante tabernaculum meum*) Dicitur hoc ad differentiam altaris aurei, in quo adolebatur incensum aromatum intra tabernaculum Exod. XL, 5. Sed extra tabernaculum in vestibulo ejus situm erat altare holocausti, ne fuligine pulchræ cortinæ templi inficerentur. Vide ib. 6. & 28. It. Lev. I, 5.

v. 30. *Verba libentissimè susceperunt*) Partim quia veritatis exploratio jucundissima est intellectui, quem perficit, sicut bonum perficit

cit voluntatem: partim, quia jam gravi metu communitatis excidii liberati sunt.

QVÆSTIO I.

An rectè faciant Israelitæ, quod idololatrias gladio delere cupiunt?

Etsi culpâ non caret, quod Israelitæ ex sola suspitione aliqua fratribus bellum inferre cupiunt: tamen id rectè fit, quod idololatriam vi extirpare parati sunt. Hoc enim mandat DEUS ipse Deut. XIII, 15. & XVII, 5. ubi inquit: *Si inveneris certum esse, quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam in medio tui, statim percuties habitatores urbis illius in ore gladii & delebis eam.*

Hinc in nostris Ecclesiis adhuc agitur quæstio: *An hæretici & apostatæ ad Christianam religionem temporalis gladio sint cogendi?*

Affirmatur.

Pontifici id affirmant in conc. Trid. sess. 7. de Baptismo Canone 14. *Si quis dixerit, baptisatos, ubi adoluerint, non alia pœna ad Christianam vitam cogendos, nisi ut ab Eucharistia aliorumq; Sacramentorum perceptione arceantur, donec resipiscant, anathema sit.* Hunc Canonem Bellarminus de Laicis lib. 3. cap. 21. sic explicat, cum statuit, posse hæreticos ab Ecclesia damnari temporalibus pœnis, & etiam morte mulctari.

Quam sententiam adversarii probant 1. *Dictis ex V. T.* ut Deut. XIII, 15. XVII, 12. & XVIII, 12.

2. *Ex N. T. similitudinibus: 1. Lupi sunt occidendi:*

Hæ-

Hæretici sunt lupi Matth. VII, 15. & Act. XX, 29. E.
hæretici sunt occidendi.

2. *argumentum à simili.* Fures & latrones occiden-
di sunt.

Tales sunt hæretici Joh. X, 8.

E. sunt occidendi.

3. *Cancer sanatur violenta excisione.*

At hæresis est cancer 2. Tim. II, 17.

E. hæresis sanari debet violenta excisione.

III. Probatur *dicitis expressis* Matth. XVIII, 17. *Si Ec-
clesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.*
Deinde Rom. XIII, 4. *Magistratus est DEI minister,
vindex in iram.*

IV. Probant *ab exemplis.* Saulis I. Reg. XXVIII, 3.
Josie 4. Reg. XXIII, 24. Nabuchodonosoris Dan. III, 96.
Christi Joh. II, 16. Petri Act. V, 10. Pauli ibid. XIII,
II. Ad hæc exempla addunt sua de combustione Joan-
nis Hufs & Hieronymi Pragenfis sub Imperatore Si-
gismundo in Concilio Constantiensi.

NEGATIO.

Nos verò opponimus Pontificiis *φιλαιμάτων* seqq.
rationes:

1. Quia in N. Testamento destituimur mandato &
jussu DEI.

2. Quia Christus dicit Matth. XIII, 20. *Sinite utraq;
tritium & zizania crescere usq; ad messem.* Sed hære-
tici sunt Zizania. E. sinamus eos crescere.

3. Luc. IX, 55. discipulos cupientes Samaritanos
igne cœlesti consumere, ita alloquitur Salvator: *Ne-
scitis, cujus Spiritus estis?*

4. Petrum volentem gladio uti, ita increpat: *Mitte
gladium tuum in vaginam* Joh. XVIII, 11. V. Pau-

V. *Paulus* jubet hæreticum post unam atq; alteram admonitionem devitare, non occidere Tit. III, 10.

6. Si Apostatas cogere licet ad religionem, non erit hac libera. Sed religio debet esse libera, alias planè abit in hypocrisin. E. Apostatas cogere non licet externa vi ad religionem.

Avic.

Ad explicandam & decidendam quæstionem propositam de cogendis hæreticis opus est geminâ distinctione:

I. Aliter considerantur apostatæ & hæretici, quâ à vera fide deficiunt, ad quam reducendi sunt non nisi spiritali verbi divini gladio: aliter quâ notorias & abominandas blasphemias adversus DEUM evenerunt, nec non seditiones movent in imperiis & pacem publicam turbant. Ad cujus pestis medelam opus est corporali supplicio.

II. Distingvendum est inter officium *Ecclesie & magistratus politici*: Ecclesia nullum alium habet puniendi modum, præterquam spiritualem: Sed magistratus politicus habet potestatem etiam corporalium pœnarum atrocitate animadvertendi in blasphemos & seditiosos. Jam respondeo ad Pontificiorum argumenta:

Ad primum: Dicta in Deut. sunt Levitica & singularia, quæ nostram Ecclesiam non obligant, quia in N. Test. nusquam repetitur.

Ad secundum: Similitudines Christi & Pauli non tendunt eò, ut hæreticos occidamus, sed ut eos caveamus. Non enim dicit Christus: *Occidite, sed cavete vobis à Pseudoprophetis*: Et *Paulus* dicit: 2. Tim. II, 16.

Gggg 3

Pro-

Profanas vocum inanitates de vita: Sermo enim eorum ut cancer serpit. Et Act. xx, 28. Attendite vobis & universo gregi. Unde constat, finem allegatarum similitudinum non esse internecionem, sed attentionem, vigilantiam & cautelam.

Quin imò si ex similitudine concludere liceret: & omnes rectè credentes seu Christianos esse mactandos, propterea quod ibidem Joh. x. à Christo oves vocantur. Imo *Pontifex Romanus* esset cruci affigendus, quia se Petrum nominat juxta illud: *Tu es Petrus &c.*

Ad tertium: Dictum Matth. xviii, jubet pertinaces habere pro Ethnicis, sed hoc non est Ethnicos occidere. Ac Paulus Rom. XIII, non loquitur de Ecclesiæ officio, sed magistratus potitici.

Ad quartum: Exempla V. Testamenti à *Bellarmino* citata congruunt Levitico præcepto Devt. XIII. Ergo nihil ad nos. Deinde exempla Novi Test. ex singulari & miraculoso zelo profecta sunt. Nam Petrus non occidit gladio ferreo, sed potenti verbo, quo etiam Paulus magum cæcum reddit, Act. XIII. Quo in facto non potest eos imitari pontifex, alioquin interemisset dudum omnes Lutheranos anathemate suo, velut unico rictu.

QVÆSTIO II.

An statuae & imagines in cœtu sacro sint tolerandæ?

Negant *Calviniani*, ob eam imprimis rationem, quæ extat Exod. xx, 4. Devt. V. *Non facies tibi sculptile, neq; omnem similitudinem.* Et Lev. xxvi, 1. *Nec sta-*

tuam erigatis, nec insignem lapidem ponatis in terra vestra.

AFFIRMATIO.

Contra ex Textu nostro argumentamur *ab exemplo*, cui adhæret *ratio à minori ad majus*:

Israelitæ tolerant & approbant altare à fratribus suis in symbolum & memoriam ejusdem religionis & cultus ædificatum:

Ergo nos in N. Test. statuas & imagines ad similem finem erectas multò magis tolerare & approbare possumus. *Ratio Consequentie* est: quia libertas Christianorum in N. Test. est illustrior & amplior, quàm in veteri, ubi homines sub durissimo Levitic. ceremoniarum jugo ingemiscebant Act. XV. 10.

λύσις.

Resp. ad Objectionem: Dicta allegata prohibent statuas & simulacra *non simpliciter, sed quoad usum adorationis & divini cultus*. Dicit enim DEUS expressè Exod. XX. 5. *Non adorabis ea, neq; coles.* Et Levitic. XXVI. 1. *Non statuam erigatis, nec insignem lapidem ponatis, ut adoretis apud eum.* At extra hunc abusum verbo DEI contrarium non averfatur DEUS statuas & picturas in locis sacris, si illis veluti symbolis rudior plebs ad moneatur & ad cavendam historiarum Ecclesiasticarum oblivionem excitetur. Sic populus DEI in nostro textu non tantum altare ædificatum tolerat, sed etiam approbat, ubi intellexit, illud à fratribus extractum non sacrificiorum offerendorum causa, sed ad conservandam inter posteros in religione & cultu DEI unitatem.

Quare

Quare cum adversarii nobis quoque hac ipsa tempestate idololatriam exprobrant, respondendum ipsis est ad exemplum Israelitarum orientalium: *Nos imagines & statuas in templis nostris retinemus & fabricamus, non ut iis divinum invocationis cultum exhibeamus, sed ut sint signa & monumenta sanctorum, quos DEUS olim Ecclesie sue donavit, ut picturas illorum intueudo ad imitationem virtutum, quæ in ipsis eximia extiterunt, exuscitemur.*

LOCI COMMUNES

Theologici.

I. DE LEGE DEI &c.

I. *Lex DEI* requirit à nobis duplicem obedientiam internam & externam: Illam præstare debemus legem DEI attentè custodiendo, hanc verò opere complendo: ita ut illa ad hanc velut causa ad effectum suum dirigatur: Ideò enim, quia anima morem gerit DEO, ut etiam ad externa opera ejus voluntati conformia prorumpat. Quem causarum ordinem indicat Josue constructione quadam verborum, cum dicit: v. 5. *Tantum custodite valde* רַחֲמֵי יְיָ i. e. *ad faciendum* i. e. observate legem, ut eam faciatis & præstetis. Notetur autem in primis *vocula exclusiva*, quam vetus versio omisit. כִּי i. e. *tantum*, quæ verbum DEI à traditionibus humanis separatur, quarum observatio non est cultus DEI (θεοσέβεια) sed μαλακοσέβεια Marc. VI, 7. & ἐθελοθησικεία Col. I.

II. *Objectum principale* veræ obedientiæ est dilectio DEI, unde velut ex radice omnes primæ & secundæ
ta-

tabulæ virtutes enascuntur & velut ex fonte scaturiunt. Nam sine illa bona opera sunt meræ adulationes & ὀφθαλμοδιδασκαλία i. e. obsequia ad oculorum gratiam composita. Eph. VI, 6. Col. III, 22. At seria sunt operum studia, quibus dediti sunt ii, qui propterea rectè agunt, quia DEum diligunt: Unde *Christus præceptum dilectionis primum* appellat Marc. XII, 30. Et Joannes sine dilectione proximi inficiatur DEum diligere posse. I. Joh. I, 20.

III. *Causa finalis legis* significatur voce viarum. Nam legis præcepta dicuntur *viae*. 1. *ratione directionis*: Ut enim *via* est norma eunti & ambulanti, extra quam divagari non licet, qui ad certum terminum aspirat: Ita præcepta divina legis sunt norma rectè vivendi & degendi in hac terrena peregrinatione. Huc respicit *David* in verbis Ps. CXIX, 105. *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis*. 2. *Sunt viae ratione termini*: Ut enim *via* secundum eam ambulantes ad locum, quò cogitant, perducit: Sic præcepta DEI observatores suos in vitam æternam introducunt. Sic enim *Christus legis peritum* Matth. XIX, 17. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*. Sed quia per naturæ depravationem non valemus regimine legis salutis terminum consequi, confugiamus oportet ad vitam Evangelicam, quam *Christus* nobis omnibus monstrat, Joh. XIV, 6. *Ego sum via, veritas & vita: nemo venit ad Patrem nisi per me*.

IV. *Adjunctum legis* divinæ est perseverantia in bono opere, & significatur in textu verbo adhærere. Hebræum est קבץ i. e. *conglutinatus est*, unde Germanicum per *Metathesin* literarum *Pactt*, & *backen*:
Hhhh
Hinc

Hinc etiam latin. *paſſum*. Ut enim res conglutinatae tenaciter cohærent: ita verè pii per ſinceram fidem & firmam obedientiam DEO conſtanter adhærent, dicentes cum Davide ex Pf. LXIII, 9. *Adhæſit anima mea poſt te, in me ſuffulcit dextera*. Et Pf. LXXIII, 26. *Mihi autem adhærerè DEO bonum eſt*: Annitatur itaque præeunte gratia divina, ut in pietatis ſtudiis conſtanter decurramus: Talibus enim parata eſt corona vitæ & gloriæ immarceſcibilis Apoc. II, 10. 1. Petr. V, 4. 2. Tim. IV, 8.

II. De vera dilectione erga proximum.

Exemplum veræ dilectionis proponitur hîc nobis triplex:

I. *In Joſua*, qui non vult ſolus pace cum vicinis tribubus frui; ſed ideò Iſraelitas Orient. domum remittit, ut 1) & ipſi terræ ſuæ poſſeſſione fruantur.

2) Ut iis bene ſit utique, bene dicit abeuntibus.

3) Inſtruit eosdem præclare divitiarum viatico, quarum partem reliquis fratribus domi jubet diſtribuere.

II. *Exemplum in Iſraelitis occidentalibus*, qui n. n. illicò, poſtquam perpetratae idololatriæ iniqua ad eos fama dimanaverat, fratres armis infeſtant, ſed per legatos prius cum ipſis agunt, ut de toto negotio rectè erudiantur: Ubi verò fratrum excuſationem audiverunt, magno afficiuntur gaudio ob rumoris falſitatem. Debet enim nobis proximi ſalus haud ſecus ac propria eſſe jucunda, ſicut è contrariò ejusdem miſeria, perinde ac noſtra, nobis acerba eſto.

III. *eſt in Iſraelitis Orientalibus*, qui de vitandis diſſidiis

fidiis

fidiis maturè solliciti sunt, quo ipso suam erga posteritatem curam haud obscure produunt.

III. De sacrificiis.

Sacrificiorum, quibus certus & destinatus erat locus peragendis, *tria* recensentur *genera* v. 23.

1. est *holocaustum*, quod totum cremabatur Lev. I. 3.

2. est *sacrificium*, vocabulo specialiter accepto, quod aliàs dicitur *ἱλαστικόν* i. e. *propitiatorium* seu *piaculare* pro peccato & delicto Lev. IV. V. & VI.

3. est *pacificorum* & est vel *votivum* vel *εὐχαριστικόν*, quod in gratiarum actione positum est Lev. III. & VII.

LOCI POLITICI.

I. De commendatione & laude.

I. *De LAUDIS utilitate.* Prudenter admodum studet Josue Israelitas præstitæ obedientiæ commendatione ad continuandam legum divinarum observantiam excitare, siquidem laus est virtutis præmium, quo ingenui animi, veluti audito classico, ad majora & altiora provocantur. Nam ut *Seneca* ait: *Generosus est animus hominis & facilis ducitur, quàm trahatur.* Unde etiam *Poëta* canit:

Excitat auditor studium, laudataq; virtus

Crescit & immensum gloria calcar habet.

Sic *Cicero ad Heren*: lib. 3. *Si laus consequitur rectum, duplicatur recti appetendi voluntas.*

Sic enim equorum cursus hominū clamoribus incitantur & intonantium manibus agitantur, ut multis animalibus velocitas appellatur, quantum inde ho-

Hhhh 2

mi.

mines stimulari credamus, quos ad laudem singularem incendimus.

Quare, ut ille, dixit, *ita vivendum est nobis, ut vivi laudabiles simus, mortui verò laudabiles simus.*

II. De commendationis autore seu causa efficiente.

Laudi Israelitarum addit hoc magnum pondus, quod non à proletariò quodam, sed à Duce & Principe commendantur. Quippe hæc vera demum laus est, quæ proficitur ab iis, qui ipsi in laude vixerunt, ait orator Romanus. Nam à malis laudari non laus, sed dedecus est.

III. De materia & impulsiva laudis.

Ea est duplex in textu: I. *πθραξια* i. e. obedientia erga superiores, quales inter Judæos erant Moses & Josue. Hanc virtutem Cyrus apud Xenophontem vocat *μεγιστον αγαθον* i. e. maximum bonum, in gubernatione. Et *Æschylus* describit eam, quòd fit *της ευωχης* M. τ. ρ. Δυνη σωτηρας i. e. mater felicium actionum & salutis femina. Alterum est *εισπρασια* erga fratres, quos in expugnandis hostibus fideles & constantes viderunt. Hæc virtutes laudem merentur maxime præ omnibus divitiis, corporis venustate, & similibus in politia. Quapropter laudum præconiis afficiendi sunt, qui se illis dignos præbent.

II. De virtutibus optimi gubernatoris.

I. est fides, ut gubernator à promissis stet instar Josuæ, qui ab initio terræ occupandæ promiserat 2 $\frac{1}{2}$ tribubus, confectis rebus omnibus, liberum ad suos

re-

reditum. Vide supra cap. I, 15. idque nunc egregiè præstat.

II. *Æquitas*, quam Josue in eo declarat, quòd illos, qui se in officio ferendarum suppetiarum fideles præbuerant, diutius non detinet, nec eos spoliis vacuos domum remittit.

III. est *prudencia*. Nam Josue non patitur sese incerto rumore ad delendos fratres moveri, sed omnia ultrò citròq; explorat, an res nuncio respondeat, ne fontes inauditâ causa damnentur.

IV. est *pietas & studium religionis*, quo Josue adeò flagrat, ut ad omnem idololatriam gladio extirpandam paratus sit. Neque enim pii magistratus falsa dogmata permittant ditionem suam invadere, sed doctrinam salutis ab omnibus erroribus sartam tectamque conservare studeant.

III. De militum officio.

Milites debent ducibus suis 1. *obedientiam*, ut ad illorum voluntatem vivant, sicut fecerunt Israelitæ Orientales.

2. *Non gerant bella* consequendæ rapinæ & latrocinii cupiditate.

3. *Durent in bello*, nec discedant, antequam à magistratu suo honorificè dimissi fuerint.

4. *Opes bello partas non dilapident & profundant*, temerè, sed comparcant sedulo, ut domum reversi suos muneribus *divitiis* exhilarare possint. Hæc omnia in Israelitarum dimissione sunt conspicua.

IV. De prædæ distributione.

Prædæ partem aliquam curat Josue mitti etiam il-

Hhhh 3

lis,

lis, qui in terra Orientali. Qua in re imitatur Abrahamum, qui à cæde Kedor · Laomor reversus ablatam prædam cum Melchisedek sibi obvio partitur, Gen. XIV, 20. Sic David I. Reg. XX, 24. prædæ partem dimidiam erogare jubet illis, qui ad sarcinas remanserant. Docemur autem hâc distributione, quod utrumq; vitæ genus tam togatum, quam bellicum sectantibus sua debeantur præmia & merita: Omnes enim suis abundant curis & difficultatibus; nec tum quidem licet ociosis esse illis, qui domi à bellis feriantur. Deinde nemo frustrâ adjuvat proximum in periculis, sed tandem DEo providente justam mercedem reportat.

V. De fama communi.

Fama, tanquam fallaci testi, non est credendum facile. Nam qui facile credit, facile decipitur. Est autem fama nihil aliud, quam incertus rumor de re aliqua, plerumq; ex mala suspitione ortus, quemadmodum hîc de orientalibus Israelitis narratur, quòd à vero DEi cultu defecerint, & quidem ex ea suspitione, quia altare sine DEi mandato extruxerant in reditu: Cui rumori dum fidem habent cæteri Israelitæ, calumniis onerant fratres suos & funestum bellum ipsis inferre satagunt.

Hunc fructum in se habet fama vulgi, cujus pedisse qua est suspicio. Quare cautis ingeniis merito odiosa est. Hinc Seneca rectè admonet: *Contemno famam, fama vix vero favet.* Et Sirac. XIX, 4. facile credentes ita increpat: *Qui credit cito, levis corde est, & minorabitur.* Causam Ovidius exprimit, cum de fama canit:

Veris

*Veris addere falsa
Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit.*

VI. De judicio sapientis.

Sapientis est 1. judicare de proximi voluntate & moribus non secundum famæ indicia: sæpè enim fit calumnia.

2. non secundum externum opus, quia definiendum & discernendum unumquodq; à fine.

3. non secundum delatorum autoritatem.

4. non festinare: sed judicare secundum rei veritatem & agentis intentionem: Temerarium enim est, quod Israelitæ de bello adversus fratres deliberant, causa nondum satis explorata & cognitâ, & quod ex solâ altaris structura de ipsis apostasiæ suspicionem concipiunt. In eo vero laudandi sunt, quod ad executionem non festinant, sed per legatos de universo negotio & rei veritate erudiri cupiunt v. 13. In tanti momenti negotio utilis sanè est mora, ut emendentur consilia præcocia & immatura.

VII. De audienda altera parte in judicio.

Josue non vult prodire in aciem, antequam fratrum responsonem & excusationem audivit. Nam *judex utramq; partem pari attentione audire debet*, ne quis præter culpam ad supplicium trahatur. Hac de causa mandat DEus judicibus, ut quærant sollicitè, nec nisi diligenter rei veritate perspectâ ad excusationem properent Deut. XIII. 14. Hoc significare voluit *Alexander Magnus*, unam aurem apertam ad movens auctori, alteram verò manu occludens, tanquam reo reservaturus.

VIII. De

VIII. De apologiis & defensionibus.

Acerba erat quidem Judæorum Occident: objurgatio, quam tamen falso delati tanta animi moderatione audiunt, ut in adversario nullum convicium rege- rant.

I. Non caret fructu, nec justitiæ contrarium est, si quis adversus calumnias defendat se, in re præsertim religionem & conscientiam concernente, ne intempestiva patientia obtrectatorem in malitia confortemus, aut aliis famam nostram deseruisse videamur.

Exempla vide in Christo & Apostolis.

II. Adhibenda est modestia in defensione, ne acerbitate affectuum non necessaria litem non componamus, sed augeamus. Nam ut Euripides in Hippolyto ait: *Φεῦ Φεῦ τὸ σὺ φέρει δόξαν ἐν βροτοῖς καὶ μίσην.* i. e. *heu! heu modestia quomodo ubiq; gloriam bonam inter mortales affert.*

III. Ad defensionem assumantur argumenta firma. Nudis enim verbis nihil proficitur.

IV. Defensiones legitimæ sunt recipiendæ & approbandæ &c.

IX. De Juramentis.

Israëlitæ Orientales cum se nudis verbis defendere non possunt, advocant DEum in testem. Unde discimus, juramenta non esse adhibenda, nisi deficientibus aliis probationibus necessitas adeò urgeat; quam obrem *juramentū finis controversiæ* vocatur Hebr. 6, 16.

X. De gratitudine erga DEum.

Pro tribus agendæ sunt DEo gratiæ in foro, I. Si veritas

ritas hominum finistris rumoribus penè sepulta & obruta tandem in lucem revocatur Ps. XXXVI, 6. II. Si innocentes suspicionibus probrosis liberantur. III. Si peccata devitantur, ex v. 31.

XI. De errorum correctione.

Israelitæ de veritate causæ rectè informati, malo proposito abeunt. Sic errores nemo teneat mordicus: Sed DEo potius laudem & veritatis gloriam emendatione vendicat. Nam, ut *Augustinus* dicere confuevit: Errare humanum est, perseverare autem in peccato diabolicum. It. *Cic.* in Philipp. *Cujusvis hominis est errare, nullius nisi insipientis perseverare in errore.*

CAPUT XXIII.

UBi Josua animadvertit, se à vitæ suæ termino propius abesse, indicit celeberrimam *πανάγειαν*, in quo omnibus præsentibus modum & viam reliquæ terræ occupandæ præscribit, eumque ostendit esse positum in vera pietate & obedientia erga legem DEi: Nam si eam unicè & fideliter observaverint, tantâ florebut belligerandi felicitate, ut vel unus Israelita mille Cananæos in fugam convertere possit: contra si ab eadem sceleratè defecerint, & abominationibus gentilibus sese contaminaverint, tandem DEI adversus se furorẽ experientur, ut subito vel è medio tollantur, vel qui superstites fuerint, inimicorum sævitia veluti laqueis, flagellis & spinis miserè vexentur.

lii

Par-

